

— APARE IN FIECARE LUNĂ DE DOUË-ORI —

Abonamentul: 6 coroane (8 franci)

Redacția: str. Lemnelor 39.

Administrația: str. Lemnelor 44.

„Raze de lună.“

de V. E. M.

Lui Cornel îi trecea timpul tare greu. De două săptămâni sosise din capitală dela drepturi și acum se doria din nou îndărăt. Satul natal, aseuns sub poalele munților îi era tăcut și monoton. Tatăl său, preotul era de-a pururea ocupat cu lucrul câmpului, cu seceratul, mamă-sa toată ziua nu făcea altceva, decât ter-bea pe sama lucrătorilor.

Era încă în sat un notărășel de ungar, de altcum tinăr și de petrecere, Cornel însă nu simpatiza cu el, deși notarul îi căuta societatea lui și-i cerca prin afabilitate prietenia.

— Să vii în toată seara la mine, îi zicea notarul, — nici eu n'am eu eme-mi petrece, nici d-ta, împreună ne vom alunga uritul.

Cornel i-a tot promis, dar nu s'a dus. Mamă-sa îi zicea: du-te, iar tatăl său nu zicea nimic, și Cornel nu s'a dus. În zori de zi lua pușca pe umeri, oșia la codru, mai mult să se plimbe, decât să vineze. Spre ameazi se rentorcea la casă, iar după prânz citea ori fantaza sub umbra nucului din grădină.

Intr'o duminică a venit notarul la ei și fața lui se părea radioasă de bucurie, când i-a spus: „Veste

bună! Contele vine pe patra săptămâni la moșia lui de-aici împreună cu întreagă familia. Și Elza va veni. O! ce amazoană. Să vezi ce frumoasă s'a făcut. Incalecă pe calul cel mai sălbatic și pușcă rațele în sbor. Vom petrece patru săptămâni frumoase.

Cornel a dat din cap nepăsător.

Cum? i-a zis notarul, d-ta om tinăr prea mult te retragi! Nici la mine nu vii, pe când în satul acesta monoton avem lipsă unul de societatea celuilalt. Contele ne va invita pe ambii; damele elegante ne vor primi bine, vom avea cavaleri, muzică, petreceri și d-ta, care ai fost în Pesta trei ani, vei ști de sigur, cum ai să scoți din minți vr'o contesă doritoare de aventuri și vei ști, cum se bea șampania! —

Cornel n'a rămas însuflețit de toate aceste și când a plecat notarul, s'a pornit din nou prin munți. S'a pus la vorbă cu ciobanii, le-a învățat doinele și-apoi venind cătră casă a împlit codrul cu răsunetul lor duios. —

La câteva zile un șir de trăsuri cu cai sprinteni de soiu au adus pe contele cu familia, cu prietenii și eunoscuții.

Contele, un om afabil, încă în zilele prime o făcut vizită preotului dând lui Cornel o atențiune deosebită. Duminecă după liturgie Cornel împreună cu tatăl său a rentors contelui visita. Notarul încă era acolo și când a intrat Cornel în splendidul salon l'a luat de braț și cu vedită bucurie l'a prezentat familiei contelui și oaspeților. Contesa o femeie nobilă și elegantă l'a invitat să vină să le țină de urit și când va merge la Pesta să-i cerceteze, iar Elza, un inger blond și neastimpărat cu zimbet afabil, i-a oferit loja lor în teatru, ture de preumblări cu trăsura și toți, toți au avut cuvinte bune pentru dinsul. Notarul era încântat, îi părea bine cugetând, că tinărul universitar român va părăsi reserva, cu care se purta până acum față de ei, de maghiari, și va duce impresii bune și suveniruri frumoase despre complexanța conaționalilor săi.

Cornel s'a purtat și el foarte afabil. Din ochii lui mari, negri strălucia atâta inteligență și bunătate, iar în privirea lor melancolică era o vrăjă de nespus. Seriositatea lui, tactul în cuvintele rostite fluent cu vocea liniștită și melodioasă, statura înaltă, părul lui undulat și negru îl prezentau în icoana unui patriciu roman, care tocmai pentru sângele, ce-l are în vine în conștiința latinității lui nu se ținea mai inferior decât cei din jurul său.

Când au plecat, contele l'a invitat să-i fie oaspe zilnic pe timpul, cât va petrece dinsul aici. Cornel a mulțumit, n'a promis nimic, dar și-a pus în gând, că n'are să vină. Când a sosit acasă și-a luat pușca pe umăr, s'a pornit spre munți, umplând codrul cu vaerul doinelor românești.

Ce mare i-a fost mirarea notarului, când a venit după Cornel să-l ducă la curte și nu l'a aflat acasă. — De ce s'a dus? a întrebat de mama lui Cornel, — de ce-i așa străin față de noi!? Noi îl vedem bine, el e băiat frumos și inteligent și-avem lipsă de tineri ca el. Chiar și tinera contesă Elza mi-a spus să-l duc și pe dinsul. Preuteasa își freca mâinile. Nu știu, zicea dinsa, — așa-i el, îi place singurătatea, dar mâne am să-l țin acasă! Când a sosit Cornel spre seară, mama lui s'a pus de nou cu vorba pe lângă el.

— Auzi Cornel, zicea ea, — de ce fugi tu de oameni? Tu n'ai fost totdeauna așa, cu ce drag te așteaptă, ba fata contelui a trimis anume după tine. Ce-or crede dinșii? Ne fac așa onoare mare și tu ești ursuz și fugi de ei.

Lasă-mă a zis Cornel, — petreacă-și corbii cu corbii. Intre ei mă simt așa străin și știu eum, totdeauna îmi vine în minte, că în dosul zimbetelor se ascunde ura de veacuri, că cuvintele lor nu-s din inimă.

Ei vreau să ascundă sub masca afabilității răul ce l-au făcut neamului nostru și prin purtarea lor vremelnică voiesc mai mult să arete, că lanțurile în cari ne-au încătușat nu-s de oțel, și de-or fi de aur, când vom uita trecutul nostru contopindu-ne într'insii.

Preotul l'a bătut pe umeri, l'a îmbrățișat și spre mirarea preutesei i-a zis:

— În tine-i sângele meu, în creerii tîi sunt gândurile mele, mergi pe calea pornită.

La curtea contelui accentele muzicii umpleau salele iluminate, cavalerii în toalete de bal roiau ca luceferii între stele prin grupele de dame nobile, îmbrăcate în mătăsuri și încărcate cu petrii scumpe. Așteptau cuvîntul contesei, ca să înceapă jocul, valsul îmbătător de inimi.

Elza, frumoasă ca poate nici când, ardea de nerăbdare. S'a strecurat încet prin șirurile de cavaleri și când a ajuns lângă notarul i-a zis șoptindu-i la ureche: Nici azi nu vine? — Nu, — îi răspunse dinsul. Ori cât i-am vorbit, a rămas neînduplecat; mi-a spus, că datorința și-a făcut-o, dar nu putem pretinde dela el să lucreze în contra convingerilor sale. El vede în noi asupritori, în societatea cărora el nu poate intra, fără să-și calce pe inimă! — Elza și-a mușcat buza cu mânie.

— Rămână atunci cu urșii lui, a zis ea nervoasă și s'a mestecat în șirul damelor. — Dar naturelul ei nu-i permitea să abdică de ce și-a pus odată în minte. S'a rentors de nou, s'a dus cu pași repezi într'o odaie laterală. Acolo a scris câteva șire pe-un bilet, apoi venind la tinărul notar i-a pus biletul în mână.

— Te rog zise dinsa, — mergi cu trăsura la dinsul, predă-i biletul, spune-i că eu îl rog să vină negreșit. —

Peste o jumătate de ceas apoi notarul a intrat în sală cu Cornel de braț. Elza, roșie ca para, le-a eșit în cale.

— Frumos, zise ea adresându-se lui Cornel, — d-ta aștepti stăruințe repetite, ca să urmezi invitării noastre. Vino să dansăm împreună, ca să-mi poți spune și mie, cât îți suntem de antipatici.

Și s'au pornit în virtutul primului vals. Cornel ori-cât era de rece și flegmatic și ori cât de puțină dispoziție a avut să vină în societatea aristocrației, care așa de mult îl momia, a rămas surprins de atențiunea, ce i-a dat-o tinera contesă, de privirea ochilor ei senini, de bunătatea cuvintelor ei ce-i sunau la urechi ca o melodie dulce.

„E frumoasă foarte frumoasă,“ — eugeta el — focul din privirea ei îți încălzește sufletul, glasul ei te

leagăna în reverii de amor. Și în fine... Ce știe dinsa, atât de tineră și nevinovată, despre ce se petrece în sufletul meu?”

Elza se ocupa neobicit de mult cu Cornel. Iar el din clipă în clipă se simțea mai bine lângă ea. „De ce să nu-mi petrec o seară — își zicea dînsul, — când ea așa mult dorește să fie cu mine și când eu mă simt bine lângă ea?”

Și valsul îi legăna tot mai mult, peptul lor s'apropia tot mai mult de-olaltă, mâinile tot mai mult s'au strins, iar ochii lor aprinși își adânceau privirea caldă, prin ochi în adâncul sufletului.

— Cornel, — i-a zis ea în estaz, în ochii d-tale negri, melancolia are o vrajă nespusă și nici nu crezi ce mult îmi place să privesc, visând în ei.

Cornel a roșit și a strins-o mai tare la pept.

Când a încetat valsul, s'au preumblat de braț prin sală, iar conversarea lor intimă a atras privirile tuturor asupra lor. Când accentele muzicii au început un dans nou, a venit un tinăr și luând pe Elza, în joc a sburât cu ea aluncând prin sală în taclele orchestrei.

Cornel s'a retras într'un colț și nu peste mult a venit notarul lângă el și l-a felicitat zimbînd.

— Vezi, vezi, răule — i-a zis el, — cât ești de favorizat. Da, da, tinerei contese îi plăci mult, am observat-o. Și ce păreche! Dar să grijești, că ai un rival; un tinăr baron, oficerul acela din colț te privea prea înțepător. El sperează la mîna contesei, deci să grijești să n'ai conflict cu el. Cornel i-a zîmbit poate pentru primadata notarului și'n zîmbetul lui era atîta nepăsare, atîta curaj și energie, cît notarul a dat îngrijat din cap.

Finidu-să dansul Elza a venit din nou la el.

— Vino vorbește-mi, i-a zis, dintre toți numai d-ta îmi poți vorbi sincer. Și l-a luat de braț pornind cu el prin sală. Dansul următor l'au jucat iarăși împreună.

— Să știi — i-a zis Elza în decursul jocului — „cât de mult te invidiază pe d-ta cineva. M'a întreat că ce-am cu d-ta? Ce să am? i-am spus sincer, că-mi ești drag.“ Și vorbind s'a lipit așa de aproape de el, încît obrajii lor aprinși s'au atins de-olaltă.

— De-ți va zice ceva i-a șoptit ea din nou — să nu-i răspunzi nimic! E artăgos din cale afară. Promite-mi, că n'o să-i zici nimic! Bine? îmi promiți asta?”

— „Da, da, n'am să-l iau în samă, i-a răspuns Cornel zimbînd.

* * *

Trecuse miezul nopții. În pauză oaspeții s'au pus la mesele încărcate; Elza cu Cornel lângă olaltă Cornel conversa cu Elza și trebuie că-și vorbeiau

din inimă, de amor, că ochii lor străluciau privinduse ca stelele pe bolta albastră. Oficierul a venit și s'a așezat pe scaun lângă Elza.

„Contesă — zise el — îmi permiți să șed lângă d-ta?”

Din parte-mi, dacă s'e învoește și d-l Cornel, poftește, dar îmi pare că nici nu sunteți recomandați încă?!

E superfluu, răspuse oficierul sumet. — Am venit să conversez cu d-ta și nu cu *ori cine*, adus de caprițiul d-tale aici!

Drotarul.

Cornel, galben ca ceara și-a strins pumnii convulsiv, dar conform promisiunii, n'a zis nimic.

Elza iritată la extrem, n'a vorbit nici un cuvînt, făr' întorcîndu-i spatele a continuat să povestească la aparență liniștită, cu Cornel.

Oficierul iritat a început să ridă a silă. Apoi măsurînd pe Cornel din tălpi până-n creștet cu un aer de dispreț, s'a făcut că nu observă displăcerea Elzei și-a continuat cu ofensele.

— Ha, ha — zise el trebuie că vorbiți ceva tare cu spirit, cam în așa fel, cum vorbesc eu cu păzitorul ciurdelor mele de porci!

Cornel nu s'a mai putut stăpîni.

— De sigur, i-a răspuns el cu liniște forțată, păzitorul respectiv are mai multă creștere, de cât d-ta!

În clipa asta contele, care observase scena întreagă, s'a pus între Cornel și oficerul, care tocmai se pregătia să-l insulte cu fapta pe Cornel.

— D-nilor — a zis el — îmi pare rău de cele întâmplate, dar sperez, că în casa mea veți evita scandalul. De altcum ca niște cavaleri veți ști trage consecvențele.

Elza privind spre oficer cu un aer plin de dispreț l-a luat pe Cornel de braț și l-a dus în sală.

— Cornel, pentru D-zeu te rog, nu te supăra pe mine, că te-am adus în încurcătura asta. Crede-mă, eu nu-s de vină, tot ce am făcut, am făcut pentru-că din clipa din care primadată ai pășit peste pragul easei noastre, mi-ai apărut un semizeu pe lângă cavalerii din lumea, în care mi-e dat să trăiesc. Ești chipul visat în visurile mele, frumos fără păreche și eu din clipa primă m'am decis să-ți dau viața, norocul, fericirea mea toată d-tale în schimb ca să mă primești să-ți fiu roabă, de-apururi lângă d-ta.

Și două lacrimi calde i-au brăzdat obraji ei de cin și dacă n'ar fi fost nimeni de față, l'ar fi înădușit poate cu prima sărutare.

Cornel i-a prins mâna, i-a dus-o tremurând la buze.

— Îți mulțumesc Elzo, de mii de ori îți mulțumesc! În clipa asta par' că cerul mi-se deschide și un înger răstoarnă de pe inima mea o povoaară grea, o stâncă de ghiată. Nu, nu ești de vină, nimeni nu-i de vină, și de vrei să fii a mea, icoană îmi vei fi, căreia să mă închin și să-mi jertfesc norocul.

Convorbirea lor au întrerupt-o doi cavaleri, cari au venit să-l roage, ca îndată ce nu va fi ocupat să le concedă câte-va momente într'o chestie importantă.

Elza, și-a mușcat buza de năcaz. —

— D-lor — zise ea — spuneți d-lui baron, că eu n'am să-l las pe Cornel să pertracteze cu el. — Cu un om ca el, un om cinstit nu stă de vorbă.

— Nu, contesă, nu, pentru Dumnezeu, ce voești? Onoarea mea am moștenit-o din strămoși și fără ea nu pot trăi. — D-lor — zise el către cei doi tineri, un mandatar al meu este notarul, și tot el o să-l aleagă și pe celalalt. — O să-mi implinesc datoria. —

Cei doi cavaleri s'au retras. —

Elza a rămas înmărmurită. Era palidă ca ceara. N'a zis nici un cuvânt, dar stringea convulsiv mâna lui Cornel.

Oaspeții începuseră să se depărteze.

Nu putea fi mai mult de o oară până'n zori.

Notarul venia spre ei, să-l ducă pe Cornel acasă, și să se înțeleagă asupra celor ce erau de făcut.

— Elzo, scumpă regină, — scuză-mă trebuie să plec. — De va voi Dumnezeu, ne vom revedea încă.

Ochii Elzei s'au umplut de lacrimi. —

— Nu, — nu așa curând. — Trebuie să-ți vorbesc încă. — Ascultă, îndată ce s'o liniști castelul, eu o să ies în grădină. — Te aștept la porțița din tond. — Veni-vei?

Cornel abia i-a șoptit un „da,” pentru că notarul sosise lângă ei.

Au schimbat câteva cuvinte, apoi luându-și adio au eșit în curte, unde-i aștepta trăsura.

— Ei, și-am spus? — zise notarul pe drum. — Ce crezi că vom face? Ei cer pistolul! —

— Ori ce, mie nu-mi pasă. D-ta știi că eu sunt vinător! —

— Dar referitor la condițiuni nu ai ceva de observat?

— Nu, nimic, — cum veți crede D-voastră. — La câte oare e fiesat terminul?

— Pe cinci oare să fim în livada de lângă lac. Culeă-te, că eu voi veni după D-ta.“

În poartă și-au luat adio, dar Cornel n'a intrat în casă.

A trecut grădina, a mers pe câmp până la grădinile contelui și inima îi bătea tare când a deschis porțița.

Elza nu venise încă.

Sus, în castel mai era o fereastră luminată. Apoi s'a stins și ultima lumină și castelul s'a învălit în noapte.

Era liniște și întuneric.

Prin frunzele arborilor era adormit zefirul, iar stelele pe cer ardeau vinete, ca spațiul pe stinse.

Atunci s'au auzit pași mărunți pe năsipul de pe cale.

Ea să fie? — Cornel sta nemișcat.

— Cornel, ai venit? — s'a auzit o șoptă înceată.

Atunci el și-a deschis brațele și Elza i-a căzut la sin, și tot amorul lor era vărsat în prima sărutare, — sfântă, mai sfântă ca o rugăciune, — mai caldă ca focul soarelui.

— Cornel!

Elzo! — dragă Elzo!

Ea l-a luat de mână și l'a condus sub un stejar bătrân, pe o bancă de peatra.

Îți mulțumesc Cornel, îți mulțumesc, că ai venit. Credeam că o să mor de nu viu. — Voiam să-ți vorbesc deși nu știam ce să-ți spun. — Atât numai, că să fii al meu, pe veci numai al meu. Sărută-mă Cornel, mult, mult, — ucide-mă cu un sărut. Stringe-mă la sin, tare, tare și sărută-mă iarăși. — Tu bunule, rimosule, tu, — te iubesc, da, te iubesc mult, mult, fără hotar — sunt nebună, tremur toată, — Cornel, spune-mi, zi-mi că mă iubești și tu!

Și Cornel a strins-o mai tare la sin, i-a sărutat fruntea, obrazul, buzele, ochii și toate degetele pe rând.

Era furtună iubirea lor, furtună de foc, ca Samun. —

Era sfântă ca cerul, ca lacrimile Preacuratei. —

— Elzo, scumpă Elzo. — să fi tu a mea, pe veci a mea. Să știu, că mă vei părăsi odată, aș voi mai bine să cad mâne lovit de glonțul adversarului nostru. —

— Nu, Cornel, nu, — zise Elza cu ochii plini de lacrimi. — Te iubesc pe veci, deapaururi. — Dar te rog, te conjur, pe tot ce-i sfânt, pe amorul nostru, nu te duce, nu te periclita. Ași muri și eu cu tine.

— Elzo! — Onoarea e mai sfântă de cât ori ee. — Tu însați m'ai disprețui cu timpul, ca pe unul care a fugit cu lașitate, de frică din fața unuia, căruia îi datorește satisfacție. — Cere-mi ori ce, dar asta nu o pot face. — Nu, n'o pot face, ti-o jur de mii de ori.

Elza a început să plângă dureros. — L'a înbrățișat culcându-și capul pe pieptul lui. Nu putea să spună un cuvânt, și simția, că înzădar ar și încerea să-l rețină. —

Eșise aurora, iar în grădina stropii de roaună începuseră să lucească atinși de primele raze ale zilei.

— Să mergem, că se face ziua, — a zis Cornel, emoționat de tot.

— Nu, nu, nu te duce, nu te las, mă prind de tine strig, — nu te duce, — mă omori Cornel, mă omori. — Și Elza plângea acum cu hohot.

— Dar Elzo, scumpă, pentru D-zeu, nu plânge ne vor auzi și ne vor vedea. Te compromiți pentru vecie.

— Nu, nu mă compromit, am dreptul să stau cu tine, — te iubesc, — eu sunt soția ta! —

La cuvintele aceste în ochii ei lucia un foc sinistru de patimă nestinsă. Cornel a tresărit spăriat. Vedea, că-i va fi imposibil să se despartă de dinsa.

Era timpul, ca să plece. Il va căuta notarul și ce va cugeta?

Elzo, — eu plec, — trebuie să plec, fii liniștită, peste o oară voiu trece pe sub fereasta ta. Nu te teme.

A sărutat-o lung și cu căldură, apoi s'a desfăcut din brațele ei.

Elza nu se împotrivia. A rămas șezând pe bancă, și îl privia cu ochii sticloși, cu brațele căzute în jos, fără putere.

De odată a sărit în picioare, n'a zis nici un cu-

vânt și s'a luat la fugă spre castel, fără să privească în urmă.

Cornel a privit mirat în urmă-i, și a început să lăcrimeze.

— Sermana... zise el, apoi când Elza a dispărut printre arbori, a plecat spre porțița, pe care venise.

* * *

D-lor. — ambii veți pușca de-odată, având drept la cinci pași avans, când voiu numera „trei!”

Rhododendom

Ambii s'au așezat cu sânge rece la locul lor. Secundanții s'au retras de-o parte.

Când a răsunit fatalul număr: „trei,” — ambele pistoale s'au descărcat cu o singură detunătură, și ambii combatanți s'au prăbușit cu țestele zdrobite de glonț.

Secundanții nu știau, unde le stă capul, fiecare a ridicat pe al său și făcând un pat de erengi, au pus ambele cadavre lângă olaltă. —

Nostalgie.

*Pe-albastrul cer lucește-o stea,
A treia'n jos de lună,
A seară am privit la ea,
Și zisu-i-am să-mi spună:*

*În lumea asta suspinând
Pe mine nu mă vede?...
Dar ea atunci, chiar ca un gând
Ușor, ce'n grab' se pierde*

*Peri, și sus în urma ei
Albastrul se cernește,
Pe cer se'ngrămădesc nori grei.
Și-o ploaie se pornește...*

*Eu fug să-mi caut adăpost,
Mămit pe nori, pe stele,
Pe mine, că-ș atât de prost
Să mă căiesc la ele.*

*Iar cea micuță dalbă stea,
Șylobie'n a ei fire,
S'ascunse, căci știa și ea
De-a mea nenorocire...*

Antoniou Popp.

Om fericit.

(Novelă.)

E datina că feciorii, când li se apropie timpul în-suratului, joacă tot cam pe acele fete, pe care și-au pus gândul se le petească; iar în seara de Crăciun, când joacă toată noaptea până de cătră ziua, atunci fiecare fecior merge la părinții fetei, pe care are de gând a o peti, și o cere dela părinți să o lase cu el la joc. Cu fecior nepotrivit nu-și prea lasă numele fetele la joc sara și de comun merge cu fata și mama ori tata ei. A doua zi de Crăciun e plin satul de vorbe: Petrea Pacala a dus la joc pe Ileana morarului; Pavel Furtună a dus pe Măriuca fătului; Nicolae Drâmboiu a dus pe Firuța diecții... De aici fac babele combinații, chipsuese că oare luas'or acestia în dulcele ăsta ori ba? Lasat-au fetele la joc cu feciorii aceia, că au de gând să-i aibă gineri, ori că numai să-și petreacă le-a lăsat.

Era pe acele vremi la noi în sat o muiere, de-izeau Ileana hoțului, fiind că bărbatul ei perise rob în Gherla. Fost-a vinovat cu aceea ce fu judecat, ori ba. D-zeu stie, destul că fusese judecat la zece ani robie grea, căci ar fi omorit pe un jidan și i-a luat tot ce a avut. El se jura în ce-i stă capul, că nu-i vinovat, dar jidauca și neamurile jurară că el e vinovat, că el a omorit pe jidan. Destul că fu judecat la robie unde a și muri. De aceea la muierea lui îi remase

numele Ileana hoțului. Avea o fetiță, frumoasă fată, nu-i vorbă, dar numai atâta și avea, că legea-i luase tot ce află la ea, după ce i-au dus bărbatul la robie, și despăgubi pe jidană de aceea ce spunea că i-a perit, când i-au omorit bărbatul. Acum văduva Ileana cu Florica ei ședeau la o soră de a ei, care încă nu era în ceva prindere bună și avea o spuză de copii.

Florica era harnică și frumoasă, dar feciorii nu o prea jucan, că doară n'or juca pe o fată de hoț! Singur George o juca câte un joc două, că el nu putea face alegere între fete, fiind sărac și slugă și afară de aceea — cu toate că juca și-și petrecea și cu alte fete — pe ea și pusese ochii mai tare.

În seara de Crăciun colo după cină, se duse la lelea Ileană:

— Bună seara.

— Seara bună, George, treci și șezi. — Oi șede de-i face bine să lași pe Florica cu mine la joc, dar de nu, mă duc să-mi caut jucătoare, să nu fiu eu singur stingher într'un joc de feciori.

— D'apoi... Florică, tu de vrei să mergi cu George la joc, du-te de te găta.

Florica nu zise nimic, ci-și deschise lada, scoase haine de sərbătoare, aprinse un muc de lumină și

mersese în tindă să se schimbe. Până atunci George prinsese la vorbă cu lelea Ileană:

— Lele Ileană, până vine Florica să faci bineș ă-mi spui d-ta ce te-oi întreba.

— Ce George?

— Dar d-ta pe Florica după mine?

— Dapoi știu eu?

— Dapoi cine să știe? Eu știu că-mi place și ei îi plac, numai d-ta să zici „da.”

— N'aș zice ba, George, că ved că ești om harnic și-i trăi și-n piatră sacă, da-i necazul că suntem rău străbătute, dacă a dat pacostea asta preste capul nostru. Că pe cum știi, jidanii au pus cu vina pe omul meu, pe el l-au robot, acolo a și perit acuş șese ani, iar ce biată avurăm noi, tot ne luară domniii cu legile, jee-le D-zeu vederea din cap să le iee. Acum noi ne ținem cu lucrul mânilor, cum știi, și din lucrul mânilor înainte nimic n'avem la sufletul nostru, că până și găinile și hainele din pat ni le luară. Așa-i greu de făcut nunți. Că ce să zic, ceva hăiniciele și ladă și tol și-a făcut ea din lucru, dar unde să ședeți? Tu n'ai casă, noi ședem aci din mila soru-mea și a cumnatu-meu, claie pe grămadă, cum vezi, deci unde gândești tu să-ți duci femeia, fie pe Florica ori pe alta, ce ți-o-a rândui cel de sus?

George ascultă vorbele lelei Ileană până în capăt cu cea mai mare băgare de seamă, de gândeai că ascultă căzamia popii, apoi răspunse așa:

— Lele Ileană, mare sat e lumea asta, bună gazdă-i D-zeu! De o camdată rămân la stăpânii ce-i am, ei mi-or fi și nănași. Până în primăvară îmi dau cămăruța să șed cu nevasta mea, la ei vom și mânca că voiu purta rânduiala casei ca și pân'acum. La primăvară apoi mi-oi lua dela el ori dela alteineva o cămăruța pe zile de lucru, și-om lua pământ în parte, și-om munci și pe plată pe la cei bogăți. Bani de o vacă am. Îndată la Sfintul George cumpăr o vacă de lapte și din ea de-om avea noroc dela D-zeu ne putem apuca la câte ceva. Ori ce zici și d-ta? — Dapoi ce să zic? Noroc să vă dea D-zeu!

Când intra Florica în casă, George da mâna cu lelea Ileană, iar văzând lelea Ileană pe Florica intrând o luă de mână și pe ea și-i zise: No draga mamii, pe tine te-am dat lui George și nici nu te-am întrebat de vrei ori ba? Iar Florica răspunse: Că dela primăvară și d-ta vii la noi să ai grijă de vițel și de una alta, că George cumperă vacă cu vițel la primăvară, așa-i George?

— Adeca voi sunteți voroviți! O, bată-vă norocul! No mergeți la joc, dar să o aduci acasă colo cătră miezul nopții.

A doua zi era plin satul, toate babele știau, care fecior pe care fată o a dus la joc. Iar când auziră că George a dus la joc pe Florica Ileanii hoțului elatinară babele din cap: „Dapoi — — după sac — petecul!”

— „Iar tacă-vă gura, mări!” zise rar și apăsător un moșneag cărunt ca moș Crăciun: „cine v'a pus pe voi samadai peste tineretul din sat? C'a lua fiecare, pe cine-i e scrisă și fetele s'or mărita, după cine le-a fi împărțită. George cu Florica Ileanii poate să fie părechia cea mai potrivită, din câte spuneți voi că ar avea de gând să se iee. Știu eu. Că doară eu eram primar, când s'a zărăstit George în satul nostru, par că acuma-l ved, era în cămeșuță lungă încă, atâta-i era toată haina. Și vedeți ce fecior zdravên s'a făcut și cătu-i de bun de lucru! De când s'a apucat la pricepere a stat și câte 4—5 ani la un stăpân, dar alți feciori, care-s nevoiți a sluji, părăndă pe an câte 4—5 stăpâni. Apoi George, pe lângă ce e bun de lucru, nu-i nici stricat nici într'o formă, că el bentor nu-i, ulicariț nu-i, apoi să zici că-i stricător — te-ar bate D-zeu. De grija lui poți să lași lăzile descuiate și hâmbarele cu ușile largi deschise, că nu ți-a peri nimic. Il știu eu, că doară la feciorul meu slujește acuma într'al zecelea an. Apoi doară Nicu al meu — cât e de iute — l'ar ținea, să fi băgat de samă la el vrum nărav cum nu se cade, ori să nu fie bun de lucru și cu credință cătră stăpâni? Feri doamne! A și zis Nicu al meu: De se însoară, George, eu îl cunun și-l țin la mine în căsuță până-n primăvară, de nu alta, barem să-mi mai bage-n calea creștinilor vr'un meleher de slugă, ce mi-oi mai băga. — Apoi Florica Ileanii? E fată ca fetele, dar ea fetele cele ce-s mai fete! E frumușică, e bună de lucru, hulă rea și nume rău nu i-a putut scoate nimenea. Apoi, că-i săracă și s'a întâmplat cu tată-so ce s'a întâmplat, nu-i vina ei, că cine n'ar vrea să fie avut? Și de unde știm că tată-so de bună samă din vina lui a ajuns unde a ajuns. Dar chiar din vina lui să fi ajuns, nu-s de vină copii de becisnicia părinților. De aceea iată zic, îi vedeți — care-ți trăi, că păreche mai potrivită tocma aci la noi nu se ia în cășlegile aceste, ca George și Florica.

— „Doară de acea am zis și eu că și-a aflat sacul petecul,” răspunse o vechivă gureșă, care numai nu turba de năcaz, că n'a mers George pe la fata ei să o pețese, ba nici n'a duso la joc în vr'o seară. Dar moșneagul nu se lăsa invins, cu toate că era singur ca uliul într'o grămadă de cioare. El zise numai atâta: „sacul cu petecul e pildă proastă, nu se potrivește la George cu la Florica.” Și atunci toate încetară cu gurile, că vedeau pe popa cu o mulțime de oameni apropiindu-se de ei.

Sfatul acesta fuse înaintea bisericii până nu intra în vecernie, și după vecernie nu mai stătura, babele la sfat, de o parte că le era rece, că popa le ținea în vecernie până mai pe însărate, iar de altă parte se temeau să nu mai nimerească între ele un vîrj îndrăcit

și să le strice tot rostul povestilor, ca și vîjdorogul Trif, care le spusese căzanea cea lungă până nu intra popa în vecernie.

(Va urma.)

Ion Popu Reteganul.

❖ ❖ ❖ Ș I R E. ❖ ❖ ❖

Dedicate D-soarei X.

*Eram copii și lumea n'treagă
Când ne vedea cum ne jucam
Zicea rîzînd, că tu-mi ești dragă,
Dar nici în samă n'o luam.*

*... Trecut-au ani de-atunci vre-o zece
Și astăzi numai tu poți ști,
Că mii și mii de ani de-or trece
Eu și atunci te voi iubi!*

Aurel.

Sbuciumări.

— Fragmente din jurnalul unui impresionist. —

... E aproape de miezul nopții. Abia acum am intrat. Am fost d'am bătut stradele moarte și-apoi m'am așezat în parc și am privit luna palidă, am privit cîrezile de nori cum treceau șir de șir pe dinaintea ei, aprinzîndu-se în culori misterioase... Am șezut un ceas, am șezut două? Nu știu... Ași ședea poate încă și-acum, dacă...

Dacă? Ei, dacă?... Nu știu... D'odată m'am ridicat și ca într'o fugă am venit acasă... Simțiam în mine un gol nespus, și un dor cumplit mă cuprinsese după oameni, după un om... ori ce om, numai să nu fiu singur, singur cu gândurile mele negre — — —

O zi veselă! Ce zi veselă! Mirosoasă de flori imbalzama aerul, ciripit de păsări răsuna din ramuri... numai rîs, numai glume, numai șoapte de dragoste...

Câte fețe fericite! Așa junghiuri îmi trecea prin inimă, cum vedeam câte o părechie trecînd pe dinaintea mea, schimbînd la vorbe dulci, la priviri dragi...

Așa dor de liniște m'a cuprins și pe mine, așa dor de fericire, de iubire curată... Să-mi poți răzima capul de sinul unei fecioare curate, să-mi — — —

Și-atunci poate așa fi fericit? Nu știu... Ce-i la adecă fericirea? Cine-i fericit? Nu-i fericirea numai ceva relativ? E o stare deosebită, de sine stătătoare? sau să vezi în jurul tîu sute de oameni mai puțin îndestulîți decât tine?...

O, mie îmi lipsește condiția cardinală spre a putea fi fericit: credința! În asta zace și fericirea ce ne promite evangelia: Nu te gîndi, ci crede! Fii sclavul credinței tale și vei fi fericit...

Crede în zimbetul fătarnic al femeii, în privirea galeșă a iubitei tale. în stringerea de mână a prietenului tîu, care aleșuiește prilejul să-ți poată strica, crede în vorbele măgulitoare ale cunoscuților tîi, cari rid de tine îndată ce le-ai întors spatele și vei fi fericit...

Numai nu te gîndi, nu te gîndi...

O, capul meu! Nici serie nu mai pot — — —

Ce naivă, ce comică mai e și lumea!

Intrînd azi acasă dau pe masă de o scrisoare enloare roză. O deschid: iscălitura poartă un nume mie de tot necunoscut... M'am pus s'o citesc:

Iubite domnule!

Sunt o ferventă admiratoare a scrierilor d-tale. Admir în ele mai ales originalitatea spiritului d-tale, sinceritatea ce transpiră din fiecare cuvînt, gîndirea ideală de care dai dovadă în fiecare șir..."

Hahaha! Sinceritate! Gîndire ideală!...

O, d'ași fi sincer s'ar întuneca cerul de gândurile mele negre... d'ași fi sincer florile ar cădea veștejite la pămînt, otrăvite de gîndirea mea ideală... Sincer, sincer!... Când lumea întregă fătarește, de ce să fiu

chiar eu acela care să mă dau pradă hienelor flămânde?...

Și odată totuși am fost și eu sincer! Și la ce-am ajuns? Sinceritatea, însufletirea, credința în cea ce scriam, mi-a adus clatinat de cap, epitete de „creeri bolnavi,” decepția, fătărirea, cinizmul priviri măgulitoare și parale... Azi pot trăi în tihnă rîzînd de sinceritatea, însufletirea și durerea altora... Ei las, că doar destul am flămînzit și eu călăuzit de sinceritatea, însufletirea și durerea proprie...

Hahaha!

... Cine rîde?... N'auziți, cine rîde? Sint singur... Eu am rîs dară! Am rîs de mine însu-mi, de lume, de omenime...

La ce petrecere, nuntă, sîrbare veselă am fost oare ieri invitat, de m'a cuprins o așa ură de traiu!

Mă doare capul!

Acum sunt 9 cîasuri. La patru m'am întors dela un bal, la 7 m'am sculat. Am scris un raport despre „reușita balului,” lăudând după putință aranjierii, risipind un chil de epitete ornante fiind vorbă despre domnișoare... La 8 am sfîrșit un articol plin de ver-vă despre idealism pentru un ziar cotidian, apoi am schițat un mic entrefilet pentru o altă foaie, o melancolie-sonet pentru o revistă ilustrată și-acum continuu istoria unei părechi, care prin statornicia unei iubiri curate, isbutește se inmoaie inimile părinților îndușmăniți...

Fără repaos, fără odihnă! Fără să mă scol am scris despre politică, și literatură, economie și amor... și toate aceste după o noapte petrecută...

E ciudat, că tocmai eu astfel de prilejuri îți vin ideile mai bune. Câte poezii am mai scris noaptea, în aerul dogorit de cafenea, cu capul greu, inspiriat de zimbetul lasciv al unei cocote de tarabă... poezii, la a căror cetire inima fetiței caste se implea de un dor curat, nemărginit...

Viața de poet e o viață plină de mizerie! Cîripitul de paseri, mirosul de flori, șișăitul frunzelor, lumina aurie de lună, marmurul de isvoare cîntate de ei sunt minciuni! Nu le cunosc decît poate din cărți! Iubirea lor o adîncime oarbă...

Azi sunt atît de fericîți încît n'ar schimba cu un împărat, mâni îl invidiază pe sîrmanul muncitor pentru bucata de pîne uscată cu care își astîmpără foamea potențată de o muncă neîntreruptă de multe oare... Azi sunt milionari, mâni cerșitori, azi veseli pentru o sută de inși, mâni plîng pentru omenimea întregă... azi mînăncă șuncă și caviar, mâni își împrumută dela cel dintăi cunoscut 3 bani să-și cumpere o păreche de covrigi... Azi în haine elegante de salon, mîne cu ghetete rupte, azi aruncă în farfuria lăutarului piesă de cinci coroane, mâni își întoarce toate buzunarele să găsiască câți-va gologani pentru o păreche de țigarete...

Ce oglindă urită! De părete cu ea, să se sfarime în mii de bucăți... Nouă nu ne trebuie ce e adevăr, noi alergăm după ce e frumos: fie acum minciună, fătărire, falșitate... ori ce numai frumos să fie, să ne îmbete pe o clipă...

Hahaha!

M. Aegea.

Croncăitori.¹

(Reflexii „defensive.”)

În nrul 1 al „Revistei Ilustrate” a. c. a văzut lumina un articolaș, cu pretenții mari sub titlul „Cîripituri,” subscris de d-l Dr. Valer Moldovan, ear' în nrul 3 vedem un altul, reprodus din „Activitatea” care vorbește la chestie, ține isonul celui dintăiu, și e semnat cu pseudonimul: Mefisto.

„Cîripituri,” acesta 'i titlul celor scrise de d-nii M. și M. Așadară cele scrise sub titlul acesta sînt *cîripituri*. Nu, aceste sînt (vorba vine) „croncăituri” despre „cîripituri.”

Mă vîd în lumea pasărilor. „În mijloc de codru des,” păserele mărunte, tupilate prin ramuri, cîripesc vesel, de dragoste, se îngână, se iubesc. Fericirea și

supărarea lor dragostoasă 'și-o cîntă cu glasul lor natural, argîntiu; cîripesc pentru că dragostea nu 'și-o pot spune cu glas de clopot. În cîripitul lor se amestecă și glasul mierlii, cam așa ca-și când o babă se dă amintirilor dragostoase din tinerețe, și povestește tinerilor cum a iubit și dînsa „oare-cînd.” Razele soarelui se furișează prin frunze, e primăvara, și codrul e numai o cîripire și o dragoste. Atunci vine un stol de corbi, croncănînd, prevestind viscolul. „Croane, croane, — zie corbii — ce cîntați așa fără gînt? Nu vedeți că vine furtuna? Apoi credeți că nouă ne plac cîripiturile voastre? Croncănîți și voi, va fi mai bine, croane, croane!”

Sîrmane! păserele. Amorțesc spăriate, și se pitesc în ramuri, ear' croncăniturile tot mai sinistre rîsună. Și toată veselia, toată dragostea s'a stins.

¹ Reproducem acest „echou” la articolii publicați în Revista noastră, fiind că ne pare interesantă discuția ce s'a deslăntuit.

Eată icoana ce mi-am imaginat-o cetind „croncăiturile despre ciripitori,” și asta m'a îndemnat să scriu acum „ciripituri” despre „croncăitori.”

Mă voi ocupa numai cu cele scrise de d-l Dr. Moldovan, de oare-ce d-l Mefisto se identifică cu ele, fără-ca să repeteze cel puțin, ear' ceea-ce ne dă ca ceva nou nu-i decât o neorientare în cele-ce privește micile dar' numeroasele neajunsuri, cu cari lupta puținele reviste literare dela noi.

D-l Dr. Moldovan numește de „ciripitori” pe scriitorii lirici (d-l Mefisto, la cuvintul „scriitori” face „spirit”) de azi și-le spune verde, că ciripiturile lor de dragoste pe d-lui îl încântă mai mult numai pe un moment, fără-ca cele cetite să-i lase „cearcăne vinete sub ochi,” să-l influențeze în timp mai lung, ca formă zice că ciripiturile sunt de neeseptionat, dar' d-lui dragostea nu-i place. Ciripitorii să studieze, să cetească, să-i cânte „probleme sociale-universale” cam ca Tolstoi, Ibsen, Sudermann, Gorki etc.

Cu ciripituri de dragoste prea ușor ajungi în Parnas.

Pe cât știu antorii de mai sus nu scriu versuri lirice. Mai departe problemele anumite nu se pot, dar' nici nu se potrivește să fie cântate în poezioare mici pe liră. Lirismul e al sentimentelor naturale, interne. Tolstoi, Gorki tractează problemele sociale, universale în prosă grea, în romane, Sudermann, Ibsen le aplică în drame.

Cum ar suna oare, ca un poet liric să pună teoria lui Laplace în vers de 8 șire? ori să facă o odă teoriei lui Darwin?

Nu poți prescrie nimănui că ce să scrie, cu atât mai puțin unui poet liric. Tot ce poți face, e ca să-i spui „cum” să scrie.

În drame, în romane e posibilă tractarea pe larg a problemelor moderne, dar' în poezii lirice e absurd.

Sentimentele nu se spun „după paragraf,” nu poți pretinde ca un „ciripitor” îndrăgostit să cirip

pească despre „mercantilism.” Nici nu poți pretinde să nu iubască! Când spui, că „de dragoste au cântat destul strămoșii, azi e superfluu,” e tot atât ca-și-când ai zice, că au iubit strămoșii destul, voi nu iubiți!

Am cetit versuri „secesioniste” pline de „capitiner,” „pelerină,” „pursicean,” „tren accelerat,” „bursă,” „course,” apoi vre-un „automobil” ba și de „fluturi de batiste,” dar' eu nu cred, că asupra d-lui Dr. M. să fi avut efect durabil, cu toate că nu-'s vaicărări de dragoste. Vor fi avut mai mult un efect „năcăjitor,” negativ.

Lucrul zice: „Eu cânt ca pasărea,” ceea ce îmi mustră sufletul.

Și când scrie nu se cugetă la Parnas ori „Academie,” nu, de sigur nu. Cântă pentru sine, și pentru cei-ce-l înțeleg.

„E ușor a scrie versuri” când nu trebuie să le scrii cu condeiul muiat în suflet și în durerile lui. Cui nu îi convin, nu cetească poezii lirice. Cetească „bilanțuri,” sau „teoria paragrafilor.”

Dar' nu se pună să prescrie, să dea tema, care i-ar plăcea dînsului să o vadă în vestmintul de sərbătoare al poeziei. Ori dacă-i chiar pe atât, serie și dînsul mai pe plac.

D-lui Mefisto, după cât nu mă înșel asupra persoanei d-lui, i-ași zice, că dacă redacțiile noastre ar aplica „draconismul” predicat de d-lui, toamai poeziile d-sale ar avea majoritatea în coșul cu maculaturi.

Iar, voi „ciripitorilor” ciripiți tot mai mult, și mai frumos! Nu ascundeți simțirile frumoase și nobile, chiar când vedeți, că lumea nu se încântă de ele!

Curentul nou în literatură arată cu predilecție mai mult vitiu, noroiul. Voi idealisti arătați frumosul, idealul!

Să aveți măcar numai ciripitul vorbeii, totuși glasul vostru e mai suportabil decât croncănitul.

Minați băieți, „ciripiți!”

Turda, Februarie 1902.

V. E. M.

Post-ciripit.

Articolașul meu intitulat ciripituri apărut în numărul 1 al „Revistei Ilustrate” a avut — peste toată așteptarea — un echou dublu. D-l Mefisto a întregit cele susținute de mine, admitând astfel în mod concludent rezultatele, la cari am ajuns eu. Nu așa d-l V. E. M. sub care se ascunde un cunoscut să-i zicem „poet liric,” ori mai corect „ciripitor de versuri de dragoste.” D-l V. E. M. nu m'a înțeles sau n'a vrut să mă înțeleagă. Eu nu am susținut nici odată că un poet liric să scrie „nolens-volens” drame și romane, pentru că „teoria lui Laplace ori Darwin nu e acomodată de-a fi tractată într'o poezie lirică de opt șire.”

Cu tot altcumva am susținut eu: Anume că generația actuală de scriitori cu și fără talent de aceea nu poate produce nimic de

valoare literară, pentru că îi lipsește o cultură universală, fie aceea științifică, fie literară.

Stă afirmarea aceasta atât față de „poezii lirice” cât și față de prosatori ori scriitori dramatici. Cei dintâi din lipsă de cultură adevărată universală sufer de-o adorabilă sărăcie de idei.

Susțin încă odată că „ciripiturile de dragoste” formează substratul la 99% de poezii, mai bine zis versuri lirice, ce se scriu la noi. Dragostea însă a fost cântată din vechime incoace de-o mulțime de poeți geniali, așa încât în direcția asta abia mai poți spune ceva nou. Și apoi să mă scuze domnii „poeți lirici,” dar dacă chiar vreu să cetesc o adevărată poezie lirică de dragoste, apoi mai bucuros iau în mână pe Heine sau pe Eminescu, unde aflu cu mult mai frumos și mai plastic exprimate aceleași idei lirice.

Așa se vede, că scriitorii noștri lirici n'au de loc ambiție să ne dea ceva original ca idee și direcție, altfel nu ar umbla pe căile atât de bătute ale ciripiturilor de dragoste, unde e așa de greu să produci ceva nou. Tocmai am resfoit dragălașul volum „Patriarhiale“ ale bine apreciatului poet Stefan O. Iosif. Ce poezii drăguțe, ce idei gingașe și plastice și cu toate acestea în tot volumul nici o „ciripitură de dragoste.“

Ori să se fi înșelat opiniunea publică și critica asupra valorii reale a poeziilor lui Stefan Iosif? Abia cred. Criticii de obicei sunt aplicați întru a vedea mai negru, decât a lăuda fără merit. Nu am dezvoltat, mai pe larg în articolul „ciripituri“, dar totuși am atins-o și ideea aceea, că generația actuală de scriitori de aceea înclină și își încearcă norocul exclusiv în poezii lirice, pentru că nu are cultura univesală, așa cum am formulat-o eu în articolașul amintit.

Cu asta nu vreau să zic, că nu sunt între literații noștri și lirici „pour sang,“ dela cari înzădar ai cere să-ți scrie drame sau romane. Dar am firma convingere, că avem și destui lirici „din necesitate.“ Adeca de aceia, cari din

lipsă de studii estetice și în genere de-o cultură univesală n'au curajul — deși poate ar avea talent — ca să se încerce și în genul epic sau dramatic.

Acestora le sună per eminentiam sfaturile mele *obiective și calme* din articolul „Ciripituri.“ Că de care categorie a poeziilor noștri lirici se ține d-l V. E. M. vor decide-o alții eventual posteritatea. La tot cazul însă prin faptul, că s'a cam aflat atins respective cam cu „musca pe căciulă,“ a produs aparența că și dînsul se ține de categoria celor din urmă. La tot cazul aparența de multe ori înșeală. Dar dacă îi va succede d-lui să înșele aparența?...

În fine în ce privește sfatul d-lui V. E. M. adresat „ciripitorilor,“ ca aceia să ciripească numai mai departe, îl poate urma cine vrea; numai atunci să nu i se imputeze publicului cetitor îndolență și lipsă de interes. *Ascrie-și fie care „ciripitor“ șieși, dacă colecțiunile sale de versuri în loc să ajungă mai multe ediții se vor vinde cu chila.*

Atât.

Dr. V. Moldovan.

Mihail Eminescu.

Un apel literar către cunoscuții și către cunoscătorii lui.

De mai mult timp fac cercetări și studii pentru o încercare de monografie asupra lui Mihail Eminescu, pe care sper s'o pot prezenta în semestrul de vară ca teză de doctorat la Universitatea de aici, rămânând s'o public probabil, mai târziu, și românește, complectată și redactată cu specială considerare la cerințele literaturii noastre critice.

Cei ce cunosc literatura de până acum asupra lui Eminescu, știu că studiile ce s'au scris, deși unele escelente, sunt foarte incomplete, iar datele biografice sunt adeseori inexacte și totdeauna insuficiente.

Personalitatea și însemnătatea lui Eminescu sunt reconstruite aproape exclusiv pe baza studiului poeziilor sale și pe baza unor date biografice, ce-s departe să dea un întreg clar al vieții poetului. Însă o justă și limpede analiză a operei literare și a individualității lui Eminescu, e cu puțință numai luarea în seamă a tuturor scrierilor lui și numai pe lângă cunoașterea largă și adîncă a evoluției vieții lui, cu toate momentele ei de remarcă. Chiar și planurile lui literare — de pildă o dramă „cam în genul lui Faust,“ cum scrie poetul,¹ sau un roman social „Naturi catilinare“ — au un interes pentru judecarea cu temeinicie a geniului nefericitului poet.

Cu deosebire caracteristicile vieții poetului — traiul, firea, felul de muncă, rolul public, idei și estimi de predilecție — sunt până acum puțin studiate, așa încât un biograf conștiincios să găsească adeseori în fața unor probleme foarte greu (dacă nu imposibil) de re-

solvit, după datele sărace pe cari le posedăm astăzi, deși artistul a trăit și a murit și a strălucit în mijlocul contemporanilor noștri și a lăsat în urmă-i o mulțime de cunoscuți și de cunoscători, de adoratori și de prieteni.

Unii din acestia au contribuit cu date și cu studii de mare preț la literatura critică despre Eminescu. Mulți însă cari vor fi având și dinșii amănunte despre poet și cari l'au cunoscut în viață, vor fi crezut că știu prea puțin ca să mai comunice ceea ce știu, sau n'au avut cui scrie, convinși poate (și greșit convinși) că împărtășirile lor n'ar avea loc în coloanele vre-unei reviste, vr'unui jurnal.

Acest moment trebuie lămurit. Când se traectează de studiul unui scriitor atât de mult și atât de scump nouă, cum este Eminescu, ori-ce știre inedită asupra lui este de folos. Monografiile literare se pot scrie numai cu ajutorul a zeci de colaboratori modești, dar zeloși, și munca acestora este totdeauna o muncă nu numai de valoare, ci de-a dreptul indispensabilă.

Este, pe urmă, și timpul să se insiste în această direcție, căci mai târziu — când contemporanii lui Eminescu nu vor mai fi — negrija asta va constitui un păcat literar în ochii urmașilor.

Când am hotărît ca să încerc o monografie asupra celui mai ilustru poet al literaturii noastre contemporane, îndemnul meu n'a fost numai să ofer publicului german o lucrare, care-i lipsește până acum, ci să muncesc și eu după puteri, în brazda literaturii noastre

¹ *Conv. Lit.* 1892, scrisoare către d-l Negruzzi: p. 903--906.

critice, aducând cel puțin un stoc de date noue asupra vieții și operelor lui Eminescu.

Mi-am dat seama dela început de greutatea chestiunii, și prevedeam că poate va întrece mult puterile mele. Cred însă, că și dacă nu voi putea adăoga nimic la studiile ce s'au scris până acuma asupra poetului, — voi putea prin stăruință și prin cercetări detaliate, să dau o lucrare care să aibă un rost pentru cei ce vor studia pe Eminescu cu mai multă competență decât mine.

Acum mă găsesse în plinul scrutărilor mele, și în că e o datorie de esactitudiune științifică să adresez în publicitate un apel literar către toți aceia, cari l-au cunoscut pe Eminescu și cărora nu m'am putut adresa personal.

1. Mă adresez în prima linie on. domn căpitanul Eminescu (a cărui adresă regret că n'o știu) și-l rog să binevoiască a-mi comunica toate datele de interes asupra familiei poetului, asupra părinților și în deosebi a mamei lui, asupra fetei poetului. De asemeni îl rog să-mi comunice cari din rudeniile poetului mai trăiesc și unde, ca să mă pot adresa eventual și la dinșii.

2. Mă adresez numeroșilor prieteni și cunoscuți ai poetului, colegilor sei de studiu¹, colegilor sei de bibliotecă și de învățămînt din Iași, colegilor sei gazetari din București, — rugându-i a-mi comunica tot ceea ce știu de interes biografic și literar (și ceea ce nu-i publicat) asupra poetului.

Prieteni din Iași ai lui Eminescu m'ar obliga mult să-mi împărtășească date despre procesul ce i-s'a făcut poetului, pe cuvînt că ar fi luat cărți din biblioteca centrală și despre destituirea lui din funcțiunile pe cari le avea.

3. Rog pe d-nii profesori și învățatori, cari funcționau prin anii 1874—76 în județele Iași și Vaslui, unde pe vremea aceea Eminescu era revisor școlar, — să-mi comunice cele ce știu despre firea poetului, despre manierile lui oficiale, despre ideile lui didactice, cu un cuvînt despre rolul său de revisor școlar.

4. Mă adresez On. domni membri ai societății „Junimea” să binevoiască a publica în „Convorbiri” ori a-mi trimite mie direct împărtășiri căl de amănunțite despre ceea ce știu privitor la rolul lui Eminescu în „Junimea,” la ideile, discuțiile și planurile lui literare și privitor la cărțile și autorii lui de preferință.

Asemenea împărtășiri ar prezenta un interes deosebit pentru studiul personalității lui Eminescu și e păcat să nu se cunoască.

5. Mă adresez d-lui N. A. Bogdan, artist la Iași (a cărui adresă exactă regret că n'o cunosc) rugându-l să binevoiască a completa datele și scrutăările prețioase ce a făcut asupra publicațiilor lui Eminescu în „Curierul de Iași” și a le publica sau a mi-le trimite direct mie, — pentru aceea-ce i-ași fi obligat.

6. Mă adresez d-lor librari Șaraga din Iași, cari au întreprins editarea lucrărilor lui Eminescu, și-i rog a-mi comunica dacă mai posed lucrări nepublicate ale poetului și a-mi trimite, pentru scurt timp, pe lângă

¹ Intr'o scrisoare către d-l Negruzzi (Conv. Literare, XXXIII, p. 6) Eminescu spune că pentru romanul seu „natura catilinară” inspirația i-a dat-o și un episod, ce i-l'a povestit un student din Transilvania. Ar fi de mult interes să cunoaștem acest episod și poate că acel student, de va mai fi trăind și va celi șirele acestea va fi atât de bun să mi-l comunice și nouă.

garanția ce o vor dori, manuscriptele poetului, pentru a le pute utiliza în scopul studiului meu. Aceeași rugare o adresez și celorlalți librari editori ai lui Eminescu.

7. Se știe de raporturile intime ce au existat între poetul „Luceafărul” și între delicata poetă Veronica Micle. Dar' nici acest moment de seamă, foarte interesant nu numai pentru biografii lui Eminescu, ci și pentru istoricii literari ai celei mai noue epoci în poezia noastră artistică, — nu este studiat și analizat în deajuns.

Mă adresez deci eventualelor rudeni ale regretatei poete, prietenelor și prietenilor ei, de asemenea prietenilor lui Eminescu, rugându-i să-mi comunice tot ceea ce știu privitor la acest moment și să-mi indice izvoare, unde m-aș putea informa și pe cari de aici din Lipsca nu le pot descoperi însuși.

Aceeași rugare o adresez celor ce se ocupă de chestiunile noastre literare și cari ar putea să-mi comunice amănunte ori indicații asupra acestei chestiuni.

Un istoric mai lămurit și mai întins al iubirei celor două suflete poete, este o parte care n'ar trebui să lipsească unei monografii asupra lui Eminescu.

De sigur, și căucernicele maice din mănăstirea „Vărație,” unde s'a retras și s'a stins poeta sdrobită de soarta „idealului pierdut în noaptea” nebuniei — ar avea de împărtășit sub acest raport lucruri interesante. Poate vor fi rămas chiar scrisori, amintiri ori vre-un memoriu al poetei, cari s'ar putea consulta cu mult folos.

În consecință, cei-ce au înlesuirea să se intereseze de chestiunea asta la mănăstirea „Vărație” — oamenii din partea locului sau călătorii de acolo — ar îndeplini un serviciu de multă valoare pentru monografia lui Eminescu, scrutând în această direcție și publicând în „Noua Revistă Română” ori „Tribuna”¹ ori trimițându-mi mie direct rezultatele dobândite.

Mă adresez în fine tuturor acelor cari posed amintiri (proprii sau auzite) eventuale manuscripte de ale lui Eminescu și studii mai puțin cunoscute ce s'au publicat asupra poetului, — rugându-i a-mi comunica amintirile, iar eventualele manuscripte și broșuri a mi le împrumuta pentru scurt timp.

Aș fi foarte recunoscător celui ce mi-ar împrumuta statistica d-lui Vasiliu (București 1891) asupra celor ce au scris despre Eminescu, — o carte de urma căreia n'am putut da niciari.

Generoșii apreciatori ai intențiilor mele sînt rugați să se adreseze sau mie direct (Leipzig — Sternwarten str. 4 III.) sau on. redacției a „Nouei Reviste Române”² și a „Tribunei” până cel mult la 15 Aprilie 1902.

Au nădejdea, că dragostea față cu interesele noastre literare și admirația marelui poet vor îndemna pe toți cei competenți a nu trece cu nepăsare peste rugările insistente ale unui necunoscut cercetător literar voitor a săvirși o muncă esactă și conștiincioasă și a contribui cu această muncă la cunoașterea cât mai temeinică a poetului nostru luceafăr.

În nădejdea aceea, îl rog se primească de mai nainte mulțumirile mele cele mai respectuoase și asigurarea recunoștinței mele.

Lipsca, 6 Ianuarie 1902.

Ioan Scurtu.

Absolvent al facultății de litere din Cluj și student al facultății de litere din Lipsca.

¹ Revista noastră încă își deschide cu plăcere coloanele pentru cei ce ar voi să comunice date despre Eminescu — Red.

² „Noua Revistă Română” a încetat de a mai apărea. Red.